

Bedankt dat ik je mag interviewen voor het maandthema balans tussen goed & kwaad.

1) Kan jij jezelf voorstellen aan degenen die jou nog niet kennen?

Mijn naam is Kim ten Tusscher. Ik woon in Twente, heb een passie voor reizen, avontuur en geschiedenis. Die dingen komen me goed van pas als schrijver. Een hele bijzondere reis was vorig jaar naar een actieve vulkaan in IJsland, in mijn eentje. Dat was gedeeltelijk research, maar vooral heel erg gaaf.

Ik begon in 2006 met het schrijven van fantasy en heb inmiddels twaalf boeken uitgegeven bij uitgeverij Zilverspoor. Behalve mijn debuut spelen ze allemaal in dezelfde wereld. Kenmerkend aan mijn boeken is dat mijn personages niet goed of slecht zijn. Juist het grijze schemergebied ertussenin intrigeert me.

2) Op jouw eigen pagina geef je aan dat je zelf dark fantasy schrijft. Wat is dark fantasy volgens jou?

Laatst kwam ik de definitie van iemand anders tegen (ik weet eigenlijk niet eens meer wat die definitie precies inhield) en toen dacht ik: o, heb ik het dan wel goed? Maar over veel definities bestaat wel onenigheid, dus dat zal hier ook wel zo zijn.

Ik heb ervoor gekozen om auteur van dark fantasy op mijn website te zetten, omdat het aangeeft wat de lezer kan verwachten, namelijk wat duisterder boeken. De sfeer is grimmig, de personages niet allemaal aardig, het einde niet altijd positief in de zin dat iedereen nog lang en gelukkig leeft. In het buitenland is de term grimdark bekend en ik heb getwijfeld of ik binnen dat subgenre pas. Maar ik merk dat ik mijn personages wel nog een beetje hoop wil geven. Grimdark is vaak wel heel erg uitzichtloos. Dark fantasy is voor mij een trede daaronder en past dus beter.

3) Waarom geef je er de voorkeur aan om binnen het subgenre dark fantasy te schrijven? Waar komt die interesse vandaan?

Zoals mijn verhalen organisch groeien, is dat met dit ook zo geweest. Mijn debuut Hydrhaga zou ik zeker niet onder dark fantasy scharen. Maar tijdens de redactie gaf wijlen Jos Weijmer me ideeën om dat verhaal geloofwaardiger te maken. Dat waren dan vooral tips om de personages meer uit te diepen. Terwijl ik daarmee aan de gang ging, merkte ik dat juist het rauwe me heel erg aantrok.

Bij mijn tweede serie (de Lilith trilogie) wilde ik daar ook meteen al veel meer meer spelen. Ik wilde het verhaal schrijven van een personage met een verschrikkelijk verleden. Dat werd Lilith, een vrouw die in een Draak kan veranderen en in die gedaante hele streken heeft platgebrand en duizenden mensen heeft gedood. Zou zij het hart van de lezers kunnen veroveren en voor zichzelf nog een fijn leven op kunnen bouwen, ver weg van alle oorlogen? In Jager & Prooi en de Vertellingen van de Ondergang is dat alleen maar verder uitgebouwd. In die laatste serie speelt ook de setting een grote rol in de duistere sfeer van het verhaal. De wereld gaat daarin (bijna?) letterlijk ten onder.

Ik ben zelf iemand wie het leven positief ziet. Gelukkig heb ik weinig nare dingen meegemaakt. Misschien dat ik het daarom zo interessant vind om me in het duistere van de wereld en de mensen te verdiepen. Verhalen schrijven geeft me immers de mogelijkheid om na te denken wat ik zelf in dergelijke situaties zou doen. En dan is het juist heel interessant om me te verplaatsen in situaties waar ik in het echt nooit in terecht hoop te komen.

4) Geeft het schrijven binnen dit subgenre je ook meer vrijheid om je karakters de facetten van goed & kwaad te laten onderzoeken?

Oh, dat zeker. Lezers weten inmiddels wat ze van me kunnen verwachten. Daardoor is het gemakkelijker om de duistere kant op te gaan. Ik hoef me niet af te vragen of de lezers het wel zullen accepteren als iemand iets doet wat niet heldhaftig of juist een schurkenstreek is. Eigenlijk ben ik, voor mijn gevoel, aan mijn lezers verplicht dat al mijn personages zich in het grijze schemergebied bevinden en daardoor ga ik dieper graven om al die verschillende aspecten van iemand naar boven te halen.

Het is wel een glijdende schaal, hoor. Bij sommige personages moet je goed zoeken om iets slechts te vinden en andersom. Maar die zijn ook nodig in een evenwichtig verhaal.

5) Vind je dat dark fantasy ook dichter bij het leven staat? Meer realistischer?

Niet perse dark fantasy, want dat zou al mijn collega's die in andere subgenres schrijven tekort doen. Ik denk dat als je goed over je personages en hun beweegredenen nadenkt, je wél realistischer verhalen schrijft. Maar in optimistischer verhalen kan ook een belangrijke en levensechte boodschap schuilen.

Persoonlijk denk ik dat iedereen goed en kwaad in zich heeft en onder de juiste omstandigheden tot hele duistere dingen in staat is. En dat is iets wat in dark fantasy goed naar voren komt.

Maar misschien vind ik dark fantasy vooral een mooi canvas bieden om alle kanten van de mens te onderzoeken. In feelgood kom je niet terecht in de duistere krochten van het bestaan. In een verhaal waarin oorlog en wraak een grote rol spelen vanzelfsprekend wel. Maakt dat feelgood minder realistisch? Nee, want als ik naar mijn eigen leven kijk, lijkt dat veel meer op een feelgood verhaal dan op een dark fantasy. Gelukkig.

6) Lilith laat je enorm worstelen met hoe om te gaan met goed en kwaad. Of zij nu goed of slecht is. Waar kwam de inspiratie voor dit personage vandaan?

Ik vertelde net al dat ik een verhaal wilde schrijven over iemand met een verschrikkelijk verleden. Dat was dus de aanzet.

Maar ik zal iets meer over het ontstaan van Lilith vertellen. In die tijd was ik helemaal in de ban van In de ban van de ring. En in de eerste ideeën was Lilith juist een ork. Ik denk niet dat er na het lezen van Tolkiens boeken iemand een positief beeld heeft van een ork. Het leek me daarom juist interessant om in het hoofd van zo'n wezen te kruipen. Iemand die qua persoonlijkheid menselijk is, maar moet opboksen tegen de vooroordelen van anderen. Daarin zit natuurlijk ook het dilemma goed en slecht. Waarom is een mens goed en een ork het kwade?

Toen kreeg ik een boek over draken en besloot ik van Lilith een drakenwisselaar te maken. Daarmee werd het achterliggende verhaal ineens heel anders. Het ging niet meer alleen om hoe anderen naar Lilith kijken, maar ook daadwerkelijk om wat ze heeft gedaan als onderdeel van Kasimirhs leger. Dat bleek een veel geschikter uitgangspunt te zijn. Het conflict werd groter, wat ze moet overwinnen lastiger. Het gaat nog steeds voor een groot deel over zelfacceptatie en al haar daden een plek geven, maar wat ze heeft gedaan gaat doordat ze een Draak is veel verder dan alleen: ze is een ork, dus zal wel slecht zijn.

Nu ik dit trouwens zo opschrijf, valt me op dat het verhaal van Lilith als ork ergens overeenkomt met het verhaal wat ik hierna wil gaan schrijven. Blijkbaar moet dat er toch nog uit.

7) Zit er een verschil in met je latere boeken hoe je omgaat met de facetten goed & kwaad in vergelijking met het begin?

Zeker weten. Mijn verhalen worden steeds duisterder. In Hydrhaga is het kwaad vooral iets wat tegenover de personages staat. Iets wat bevochten moet worden. In de Lilith trilogie zit het kwaad (of hetgeen waar mijn personages tegen vechten) ook al veel meer in henzelf. En in Jager & Prooi merk je dat nog veel meer. Meaghun heeft altijd geleerd dat gedaantewisselaars duivels zijn, maar ontdekt dan dat hij zelf in een Wolf kan veranderen. Daarmee zit wat hij het kwade vindt letterlijk in hem en moet hij op zoek gaan naar een manier om daar mee om te gaan.

In die eerste drie verhalen werd het kwaad dus steeds persoonlijker, iets binnenin iemand, en niet alleen iets wat met veel geweld verslagen moet worden. Het gaat meer om acceptatie.

Bij de Vertellingen van de Ondergang ontkwam ik er niet aan om ook weer een groots extern gevaar toe te voegen, maar nog steeds gaat die serie ook vooral over het kleinere, persoonlijke verhaal. En juist veel meer over vasthouden aan het goede in jezelf terwijl de wereld om je heen steeds donkerder wordt en je niet te laten meesleuren door de duisternis. He, wat een interessante vraag eigenlijk! Ik had hier zelf nooit zo heel erg bij stilgestaan.

8) Denk je dat in het algemeen dark fantasy meer een subgenre is voor "volwassen" fantasy of zie je het juist meer in YA voorkomen hoe men worstelt met goed & kwaad?

Ik vrees dat ik hier geen goed antwoord op kan geven. Ik lees te weinig YA om te kunnen zeggen of het daar juist niet of wel in voorkomt.

9) Zijn er bepaalde valkuilen als je schrijft met het thema goed & kwaad?

Juist het tegenovergestelde, denk ik. Juist als je schrijft over helden en schurken verval je al snel in personages van bordkarton. Je held doet alleen maar goede dingen en diens tegenstander is een lelijke schurk gekleed in zwart die alleen maar onheil over de mensen om hem/haar heen uitstort.

Ik viel zelf in het begin ook wel in die valkuil, hoor. Gisal, de antagonist van Hydrhaga, was in mijn eerste versies het prototype van een schurk. Hij lachte ergens zelfs demonisch. Ik werd door mijn redacteur terecht op de vingers getikt. Gisal gaat nog steeds in zwart gekleed, maar hij is wel een stuk genuanceerder geworden.

En andersom heb ik trouwens ook gedaan. Omdat ik Lilith als mijn persoonlijke held beschouwde, liet ik iedereen veel te lief voor haar zijn. De koning van Merzia ontving haar met open armen. Dat is ook veranderd. Lilith komt er nu heel wat minder genadig van af in de boeken.

Als ik dan toch een voorbeeld moet geven van een valkuil van grijze personages is dat het misschien verleidelijk is om de pessimistische kant op te gaan met je verhalen. Dat je er telkens een nieuw laagje grauwheid overheen legt, waardoor de lezer zich met niemand meer wil identificeren. Maar daar heb ik gelukkig geen ervaring mee.

10) Is gedurende het schrijven van je boeken ook je kijk op goed & kwaad veranderd?

Nee, dat niet. Ik ben altijd iemand geweest die met een open blik beide kanten wil onderzoeken om pas daarna een oordeel te vormen... of tot de conclusie te komen dat ik er niets zinnigs over kan zeggen. Ik heb nooit de illusie gehad dat de wereld onder te verdelen is in goed en slecht, wat fijn overzichtelijk zou zijn, maar een utopie.

11) Heb je wel eens geput uit eigen ervaringen met betrekking tot dit thema?

Ik zei eerder al dat mijn eigen leven meer een feelgood is, dus nee, ik kan niet direct uit mijn eigen leven putten. Ik heb gelukkig niet in situaties gezeten waarin ik vreselijke dingen moest doen of waarin ik over de rand werd geduwd. Maar ik twijfel er niet aan dat ik het zou kunnen. Of dat ik heel snel weg zou vluchten, wat natuurlijk ook geen heldengedrag is. Ik put wel inspiratie uit de wereld om me heen. Nighrams verhaallijn in de Vertellingen van de Ondergang is daar een voorbeeld van. Toen ik met haar verhaal bezig was, was de vluchtelingen crisis volop in het nieuws. De gruwelijke foto van het jongetje dat dood aanspoelde op het strand is uit die tijd. Ik snapte niets van al die mensen die de grenzen op slot wilden gooien en zo mensen in nood buiten wilden sluiten. Alsof je daarmee ook de problemen in de wereld kon ontkennen. Dat vertaalde ik in Nighrams verhaal. Zij komt na een lange tocht door de woestijn aan bij een stad. Maar het bestuur wil haar en de andere vluchtelingen niet binnen laten, bang dat ze dan hun rijkdom moeten delen. Ik moest me in dit verhaal dus echt verplaatsen in mensen die de poorten dicht hielden en hun beweegredenen. Hoe konden zij dit voor zichzelf goedpraten? Ik heb daar voor mezelf wel een soort van antwoord op gegeven, maar ik ben het nog steeds niet met hen eens. Dit is slechts een voorbeeld, maar er zijn meer voorbeelden uit de huidige tijd en de geschiedenis in mijn verhalen terug te vinden.

12) Leer je tijdens het schrijven van je boeken ook kanten van je personages wat je niet verwachtte?

Ja absoluut. Al komt dat eerder door mijn manier van schrijven. Ik schrijf intuïtief en organisch, heb vrijwel niets van tevoren uitgedacht. Doordat ik niet precies weet in welke situaties mijn personages terecht zullen komen, weet ik ook niet hoe ze zullen reageren en zich zullen ontwikkelen.

Rayender was in Bloed een ontzettend rotjoch, waar ik zelf ook een enorme hekel aan had. Nu vind ik hem een van de leukste personages. Nayaku ontdekte onverwachts de catacombe waarin de Goden lagen opgebaard. Daardoor leerde ik hem ook veel beter kennen. Kiril hield zijn kaarten heel lang dicht tegen z'n borst, nu komt hij wat meer los en onthult hij veel meer van zijn onzekerheden.

13) Zijn er ook bepaalde kanten van goed & kwaad waar je je nog niet aan gewaagd hebt?

Hoewel ik het interessant vind dat in de meeste gevallen iedereen van zichzelf vindt dat hij of zij het goede doet en ik het als schrijver een uitdaging vind om dat ook op die manier in een verhaal naar voren te laten komen, zijn er voor mij wel grenzen. Er zit een scène in een van mijn verhalen waarin een van de kinderen seksueel wordt aangevallen. Ik ben heel blij dat ik die scène vanuit het kind kon schrijven (ook al was dat ook niet prettig) en niet vanuit de dader. Ik denk ook niet dat ik daar ooit voor zou kiezen. Het lijkt me verschrikkelijk om me in te moeten leven in de emoties van een personage die tot zo iets in staat is en er zelfs van geniet.

Je vroeg eerder naar valkuilen en misschien is er ook wel eentje dat je vreselijke daden gaat vergoelijken. Of dat het in ieder geval zo lijkt, omdat dat personage zelf niet inziet dat hij/zij verkeerd bezig is.

Ik denk dat mijn grens, in ieder geval op dit moment, ligt bij of een personage van zichzelf vindt of hij/zij iets goeds wil bereiken of niet. Hoe erg je Kaban, Kasimirh of Nayaku ook veracht, ze hebben wel een toekomstvisie voor de wereld. Daar gaan ze soms heel ver voor, maar ik hoop dat je wel kunt begrijpen waarom dat in hun ogen geoorloofd is. Personages die totaal geen moreel kompas hebben en plezier halen uit het kwellen van anderen lijken me toch minder leuk en fijn om vanuit te schrijven. Dat zie ik mezelf niet zo snel doen.

14) Je bent voor mij zeker een inspiratie over hoe te kijken naar goed & kwaad.
Maar welke schrijvers zijn voor jou een inspiratie op dit gebied?

Dank je wel! Wat fijn om dat te lezen.

Hoewel ik alleen het eerste boek van Lied van IJs en Vuur van G.R.R. Martin heb gelezen, is hij zeker een inspiratiebron. Niemand is veilig in zijn verhaal en je mening als lezer over de personages kan zomaar veranderen.

Ik bewonder Robin Hobb ook enorm. Haar personages zijn levensecht en in staat tot gruwelijke dingen als ze worden uitgedaagd. Maar ze hebben het hart wel op de juiste plek. De meesten dan. Ik denk dat Hobb in de serie over de Levende Schepen het meest succesvol speelt met het concept goed en kwaad.

Van de Nederlandse schrijvers ben ik groot fan van Kelly van der Laan. Zij durft in haar verhalen interessante thema's aan te halen. Thema's waardoor je jezelf moet afvragen wat je in een situatie zou doen. En ik moet dan verrassend vaak antwoorden dat ik helemaal niet zo heldhaftig of goed zou reageren. In haar verhalen wordt vaak pijnlijk duidelijk dat de scheidslijn tussen het goede en het kwade helemaal niet zo eenvoudig te duiden is.

15) Tot slot, hartstikke bedankt nogmaals dat ik je van alles mocht vragen. Wil je nog iets kwijt aan onze groep?

Allereerst wil ik jou bedanken voor de interessante vragen over dit thema. Je hebt me gedwongen diep na te denken over mijn eigen proces en voorkeuren. Heel erg leuk. Mag ik een beetje zelfpromotie doen? Dan nodig ik de leden van deze groep graag uit om een kijkje te nemen op mijn website www.kimtentusscher.com. Daar vind je meer informatie over mijn boeken en bij Gebonden in Duister, Jager en Bloed vind je ook de eerste 30 pagina's van de series, om zo te proeven van het verhaal en mijn schrijfstijl. Veel leesplezier!